

ONS, MEU PARAÍSO DE ONTE (VIII) A ILLA CHORA... MORREU O MIRO

Por: Julio Santos Peña
(Xan. 2009)

Na hora e poñerme a escribir este relato chégame a mala nova do pasamento de Ramiro Otero e con ela xorden moitas lembranzas del e doutros personaxes cos que convivín no día a día na miña estancia na Illa. “Miro”, o axudante do torreiro titular, era tamén una peza imprescindible do nada doado entarimado do faro mesmo porque tiña como labor estar ao carón da gran lanterna todos os días do ano mentres que os fareiros facían quendas quincenais e mudaban continuamente.

Tiñamos como torreiro principal naquel intre a outro home singular, Don Xosé Soto, una persoa de case dous metros de altura e enorme corpulencia que desprendía amabilidade por todos os poros da súa pel. Soto foi un bo compañeiro dende a nosa chegada á illa e con el compartín conversas de amigos metidos no mesmo barco e lonxe dos nosos puntos e orixe.

Todos os fareiros que rotaban con Soto que eu coñecía eran homes de idade bastante avanzada, veteranos no seu labor, e coñecedores á perfección do faro, que para eles sería un faro máis, aínda que para min, por exemplo, cando os miraba postos na mesma luminaria facendo cálculos como quen enroscaba un parafuso, tiña o seu labor algo de vital importancia especialmente para os que, desde a distancia, no mar, decatábanse de por onde ían grazas a aqueles escintileos da vella luminaria.

Pero, salvando a Don Xosé Soto, o verdadeiro torreiro da illa, non se podía falar do faro sen pensar en “Miro” que permanecía a diario e todas as datas do ano, aínda estando de vacacións, preto del e disposto a resolver calquera emerxencia porque daquela, sen os automatismos de hoxe, o faro era moi manual a base de cordas, poleas e mercurios que Ramiro Otero manexaba con destreza moitas veces axudado pola súa dona Aurita, sempre a carón de Miro e coa vista posta nos numerosos cativos que formaban a súa prole.

A relación de Miro cos torreiros era dispar. Con Soto tiña una familiaridade especial porque Don José era o que máis

estaba na Illa. Queríanse como irmáns ou mellor, como pai e fillo e o fareiro semellaba un membro máis da familia de Miro na Illa. Tamén é certo que tiñan discusións de traballo con anoxos frecuentes entre eles que duraban o que se tardaba en baixar desde o Faro ata a taberna de Checho onde os cabreos esfumábanse como non podía ser doutro xeito.

Cando Soto non estaba na illa, Miro gardaba una relación máis respectuosa cos torreiros da quenda sen que elo queira dicir que non tiña o mesmo respecto con Don Xosé aínda que si, a familiaridade era distinta. Habíaos que lle esixían unha maior tensión no traballo que Miro facía despois de tantos anos ao seu xeito e el coñecía perfectamente por onde respiraba cada quen dos seus esporádicos xefes e cal debería ser a maneira de traballar mentres cada un deles estivese na Illa.

Un exemplo singular era un torreiro madrileño que se chamaba “Alcalá”. Home culto, respectuoso e moi serio no seu ser e no seu facer. Moitas conversas mantiven con aquel home espigado e xa maior que tiña un nivel cultural altísimo, quen de levar calquera tipo de conversa que sempre era amena e edificante. Alcalá era o azoute de Miro porque o marcaba desde a súa chegada ata que quince días despois volvía don Xosé, ao que Miro esperaba como se fora a liberación. Tiña un problema na fala porque prendía algunhas sílabas e había que acostumar a escoitalo para entender á primeira o que dicía, e Ramiro imitábao á perfección. Alcalá estaba pendente dos “chiquitos” que podía tomar o seu axudante que sempre lle parecían moitos e con frecuencia dicíalle: “*Ra..am..iro hooom..bre; pare..eece uste..ed u..un o..odre de..ee viiino; hooom..bre!*”, e todo para motivar ao seu axudante porque tampouco era para tanto.

Deuse o caso nun dos días de cambio de torreiro que co barco de faros á vista, Alcalá estaba no peirao disposto para facer o relevo e Ramiro na gamela preparado para trasladar ao fareiro ata o barco. A mala sorte fixo que o veterano torreiro

Miro a súa muller Aurita e o seu fillo pequeno Alberto. 1982

puxese mal o pé de embarque na popa da gamela e alá se foi ao mar en vertical, como un pau teso, perdéndose no fondo. Cando xurdiu de volta, tamén de xeito vertical, entre Miro e os que por alí andaban conseguiron rescatalo e lévalo a una das tabernas de Curro onde con roupa prestada estivo o home recuperándose do susto. Ramiro, coa súa sorna de sempre, tras ver que Alcalá estaba perfectamente, non podía disimular a risa. Daquela para acá, cada vez que eu falaba con Miro lembráballe esta pasaxe e os dous ríamos co conto e máis cando eu lle dicía : *“Ramiro, di a verdade, fuches ti o que lle apartaches a gamela”* ao que el respondía sempre *“Que va!”*, pero sen perder o sorriso que sempre lle provocara aquel parvo accidente, por fortuna, sen malas consecuencias.

Nunha noite de San Xoán caíase unha calor sobre a illa pouco coñecido. Dende Curro podíanse ver os reflexos e as lumieiras dos foliós plantados no Cucorno, en Pereiró, no Canexol... porque veciños e rapaces non deixaban pasar a tradición herdada dos anterros. Poucas horas antes chegaran á Illa algúns compañeiros meus, mestres de Bueu que viñeran pasar a noite na nosa casa que se converteu nun albergue de campamento con colchonetas ciscadas polo chan para dar cabida a todos. Fixemos una pequena fogueira no camiño e gozamos ata a media noite dunha velada animada como poucas veces podíamos ter ocasión. No medio da troula

apareceron Don Xosé Soto, o torreiro, e Ramiro que baixaron do faro a compartir un pouco daquela festa. Entre cantos e chistes, pasou un tempo prudencial para os torreiros que decidiron volver á torre. O resto non

Miro e Aurita no ano 2007

nos resignamos a quedar no sitio e como a noite estaba quente e nós tamén, decidimos acompañalos ata o Cucorno sobre todo cando don Xosé dixo que tiña un “whiski” gardado para as ocasións. Serían as tres da mañanciña cando tomamos rumbo aqueles dez ou doce membros da “santa compañía” saudando aos veciños das casas que atopabamos disimulando que estaban en vela nas portas por vixiar que non lles levasen as cancelas ou lles fixesen as que se fan naquela noite meiga. O faro escintilaba a súa luz e os torreiros vixiaban a súa normalidade cada pouco.

Cando chegamos ao Cucorno a Soto estrañoulle que Eugenia, a veciña máis próxima ao faro, non estivese fóra da súa casa coidando da cancela. *¡Qué raro!*- dixo. Pero Ramiro non as tiña todas con el e contestoulle: *“-Seguramente está detrás da porta”*.

Fomos aproximándonos. Alí non había mostras de presenza de ninguén pero, ao chegar a casa de Eugenia, Ramiro, disimulando a voz, púxose, sorprendentemente, a dicir en alto sen que os demais nos decataramos da súa intención : *“¡A cancela, a cancela!”*. De súpeto miramos saír a Eugenia coma un lóstrego de detrás da porta da casa cun pau nas mans

Miro e parte da súa familia cun grupo de amigos que sempre eran ben recibidos na súa casa. 1985

berrando ao seu xeito, pois tamén prendía as palabras e máis cando se alteraba, acordándose das nais de todos os que por alí andabamos. De xeito automático puxémonos a correr en bandada, costa arriba cara ao faro a onde, quen máis e quen menos, chegou coa lingua fóra e bafexos propios do susto que tiñamos metido no corpo mentres Miro, entre grandes gargalladas, lle dicía ao xefe: *“¡¿Non mirou, don Xosé como estaba Eugenia detrás da porta?!”*. Tornamos os resoplidos por risas.

A noite foi longa porque o fareiro sacou una enorme prancha de ferro de bastante grosor e colocouna sobre o lume dunha fogueira que prendeu o seu axudante entre unhas pedras. Naquel ferro quente, avermellado pola calor, Soto verteu un saco de mexillóns que tiña dentro da torre e, alá polas cinco da mañá, aínda estábamos a esconchar aos pobres bichos que se rendían, un a un, á calor daquela prancha ao roxo vivo.

Miro era un dos personaxes singulares, indispensables na Illa e todos os visitantes o recoñecían como tal. Foi dos que resistiron máis tempo por razón lóxica do seu traballo pero tamén por puro sentimento de amor á terra que o vira nacer, en trasladar a súa vida á terra estraña. Ao seu carón sempre Aurita, dona e nai exemplar, cun fogar cheo de cativos e sempre pendente e amadora de todos eles.

A Illa chora... finou o Miro.